

Književnost in umetnost.

Popolna slovnica esperantskega jezika. Priredil, izdal in založil Ljudevit Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko. Cena 1-20 K (po pošti 10 h več). Druga izdaja. Tiskal C. Albrecht v Zagrebu, 1910. 89. 116 strani. — Prva izdaja je razširila zanimanje za esperantsko stvar po celi domovini, druga izdaja pa naj služi predvsem kot učilo voditeljem esp. tečajev, ki jih naj otvorijo naši agilni somišljeniki tekoma prihodnje jeseni in zime. V tej izdaji so izginile neprijetne napake, ki so jih zagrešili v prvi izdaji hrvaški stavci. Namesto epiloga je daljši predgovor in kratek pregled slovnice. Vsak naročnik dobi zastoj letak ter majhno besednico in slovarček, ki obsega skoraj 2000 besed. Knjiga se dobiva v vseh slovenskih knjigarnah in v založništvu esperantskih knjig Lj. Koser, Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Politiški pregled.

* **Državni proračun za leto 1911.** „Narodni Listy“ poročajo, da bi proračun za l. 1911. na podlagi dosedanjih računov o dohodkih in izdatkih posameznih resortov izkazal 100 milijonov primanjkljaja. Zato bodo morali brisati toliko, da se vpostavi ravnotežje. Seveda se bo to brisanje vršilo na račun ljudskih potreb, zato je gotovo, da s proračunom za leto 1911. ne bo nihče zadovoljen. Delo za davčno reformo, s katero bi se dobilo večje dohodke, tudi počiva popolnoma, ker sta oba prizadeta sekcijaka načelnika Reich in Bernatzky na dopustu.

* **Bosenske postave.** V jesenskem zasedanju bosensko-hercegovskega saborja se predložijo postave o izločitvi Baltalika in Merasa, postavu o obveznem delavskem nezgodnem zavarovanju, o izvršitvi ročnih obrti in cestna zgradbena postava.

* **Po hrvaških volitvah** se hrvaška vlada znatno izpremeni. Dr. Amruš postane podban, Rorauer pa načelnik bogočastnega oddelka. Tudi Supilo bo igral veliko vlogo. Ban se je že večkrat posvetoval s Supilom po več ur.

* **Ženska vlada na Norveškem.** Norveški državni zbor je sprejel in kralj Hakon je potrdil zakon, ki daje ženskim aktivno in pasivno volilno pravico za občinska in okrajna zastopstva. Za državni zbor je ženskim že podeljena aktivna volilna pravica; še več — one tvorijo volilcev, 490.000 proti 430.000 moškim. Ustavni odbor državnega zbora je sklenil, da letos predloži zakon, po katerem bodo ženske mogle biti voljene tudi v državni zbor. — Veliki vpliv ženske na javno življenje se izraža na Norveškem zlasti v — pomanjkanju krčem, ki so zelo redke in imajo le jako malo pridnih posejalcev. Sama prestolnica Christiania, dasi veliko mesto, ima jedva toliko krčem kakor pri nas večje vasi. Ima pač mnogo gostilnic, ki pa tešje glad, ne že svojih gostov, in izvečine ne točijo alkoholnih pijač.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca julija K 188.338-76.

Naznanilo. Kdor želi od zadrage kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. In prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Kranjske vesti.

—r— **„Zlati časi“ se vračajo.** Zadnjo nedeljo je posetila večja družba prijazno Smartno pri Litiji. Vas ima res velikansko cerkev, razkošen farovž in sedaj se pa še zida popolno novo „Čukališče“, ali kakor pravijo ljudje: „fabrika za čukalado“. Proti tem poslopjem je šolsko poslopje kot mala bajtica, katero je dvakrat precejšnje za tako množino šolobiskujočih otrok. (Pravzaprav bi je še treba ne bilo, kakor pravijo nekateri tamošnji klerikaleci.) Pa še neko posebnost so videli veseli izletniki. Po poti naenkrat pridri elegantna kočija, v kateri je sedel nek črnih, spredaj pa dva elegantna kočijaža s panama slaminiki. Eden izletnikov se kar začudi in zakliče: „Saprot, v šmarnem farovžu se pa postavijo, takih kočijažev se pa še na Dunaju ne vidi!“ Mimo prišedša ženica pa to sliši, se ustavi in pravi: „Gospod, vi ste se zmotili, ta dva nista farovška „kučarja“, ampak sta učitelja na šmarni šoli!“ Vsi so se čudili in v duhu videli zlate čase, ki se nam zopet bližajo, ko bodo nekateri učitelji zopet mežnarili in ministricali! Oba najnovejša farovška kučarja v Smartnem pa nista porabna samo za kočijaženje, ampak sta, kakor govorijo ljudje, jako dobra „anštrajharja“. Sedaj, ko so počitnice, sta se vdinjala tudi pri zgradbi „Čukališča“ in pleskata sobe, vrata itd. Kam jadramo??

Štajerske vesti.

—š— V častno posnemo. Kakor znano je stavilo učiteljstvo ormoškega okraja predlog, da se rabi slovenščina kot postaven jezik pri uradni konferenci. Ta predlog je bil tudi enoglasno sprejet, kar je prav. Učiteljstvo ptuj-skega okraja pa niti stavilo ni predloga, češ, ker se je pri starejših že itak v ta namen agitiralo, da to preprečijo, dasi bi bila raba slovenščine kot poslovni jezik bolj naravna nego raba nemščine.

Goriške vesti.

Dvojna mera. § 9. zakona z dne 14. januarja 1906 za Goriško glede priznanja pet-letnin učiteljstvu se glasi: „Od prvega dne meseca, ki sledi neposredne dnevu pridob-ljene usposobljenosti, dobijo učitelji in učiteljice, ki so skozi pet let nepretrgoma in z dobrim uspehom učiteljevali na kateri javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih kra-levin in dežel, po končanem petem letu služ-bovanja 10% povišek letne plače, ki jo vzi-vajo ob času, ko je došel čas petletnine.“ Tega se točno drži c. kr. okr. šol. svet v Se-žani, kakor v Gorici. Da bi pa učiteljstvo, ki je službovalo pred to postavo, ne bilo oškodova-no na svojih prejemkih, je na koncu tega zakona člen V. II. odstavek povedano: „S tem zakonom se ne spremeni pravica do svojih plač, katere so dosegli člani učiteljstva zaradi prejšnjih zakonov“. Tu je jasno povedano, da se učiteljstvu, ki je službovalo pred tem za-konom, ne sme kratiti njihovih pravic. Pogledajmo pa kaj delajo c. kr. okr. šolski sveti. C. kr. okr. šol. svet v Sežani, kakor tudi oni v Gorici pa zavračata prošnje za priznanje pet-letnin oziroma se na § 9. gori citiranoga za-kona, ne tako pa c. kr. okr. šol. svet v Tol-minu. V zadnjem „Učit. Tov.“ se čita iz seje c. kr. okr. šol. sveta tolminskega, da dobila gospici B. K. in Z. L. prvo petletnino. Ime-novani sta nastopili svojo službo l. 1904., a usposobljenostni izpit sta napravili l. 1906. Na isti način je dobil drugo petletnino tov. M. L., akoravno ima šele šest službenih let po skušnji usposobljenosti. — V sežanskem okraju pa službuje tov. A. G. od l. 1902., usposoblje-nostni izpit je napravil l. 1904., kakor gori imenovani tovariši, a c. kr. okr. šol. svet v Sežani mu je še le s l. decembrom 1909 priznal l. petletnino, torej po petih letih uspo-sobljenosti. Enim se torej štejejo petletnine po starem zakonu, to je po nastopu službe, a dru-gim pa po novem zakonu, t. j. po izpitu uspo-sobljenosti. Je-li to pravično? Zastopniki učiteljstva so dolžni delovati na to, da ta nedostatek na en ali drug način odpravijo ter da se bode učiteljstvu povsod enako rezalo kruh. Saj spada menda sežanski okraj pod pokneženo grofijo Goriško-Gradiščansko! M.

Vrazova stoletnica se vrši ob vsakem vremenu dne 21. t. m. v Cerovcu. Osebna vabila se ne razpošiljajo. K najboljši ude-ležbi vabi pripravljalni odbor.

Spolni vestnik.

Liberalno učiteljstvo. Pod tem za glavjem piše sobotni „Slovenec“: popolno svobodomiselnost o vzgoji je progasil Gangl na skupščini Zavezarjev v Novem mestu. Govorec o versko-nravni vzgoji je namreč, kakor piše danes „Učiteljski Tevariš“, izvajal, da „če se hoče naučiti nравоverske vzgoje“, ne smeš iti k „pismoukom in farizejem“, k duhovnikom, ki so edino poklicani, da razla-gajo in tolmačijo božje razodetje, ne smeš slediti popačenim in krivim naukom“ kakor jih oznanja sveta Cerkev, se ne smeš udele-ževati verskih vaj in „rešnjetelesnih procesij“, sploh ne smeš s posredovanjem božjih namest-nikov na zemlji, „trinogov duhovskega stanu“, iskati zveze v Bogom po njegovih zakramen-tih, ampak moraš v popolnem nasprotju s Kristu-sovim naukom, da kdor ne posluša Cerkev, je pogan in grešnik, „potopiti se v globine svoje lastne duše“ in tu z lastno pametjo neoprt na razodetje konstruirati svojo vero, kar se potem imenuje — nравоverska vzgoja! Vera ne ob-stoja v tem, da verujemo v troedinega Boga, v posmrtnost, v vstajenje teles, v vstajenje Kristusovo in njegovo čudežnost ter milost ali pa celo v Cerkev, ne obstoja v razširjanju katoliške vere in v enotnosti ter neizkaljenosti od Kristusa razodetih resnic — ne! po mnenju liberalnih slovenskih učiteljev obstoja vera zgolj v tem, da ljubimo bližnjika zavoljo „socialnosti“ in vzgajamo otroke za izključno „naravne smotre“ po načelih brezverske Ellen Keyeve. To je oznanjal v Novem mestu slovenski libe-ralni učitelj! Ali more slovensko ljudstvo takim ljudem z mirnim srcem prepuščati vzgojo svo-jih krščenih otrok? Govornik liberalnih učiteljev v Novem mestu je mesto vzgoje otrok v ver-skih resnicah katoliške cerkve in njenih nra-vnih zapovedi oznanjal „individualizirano vzgojo“ v tem smislu, da sme vsak učitelj otroke učiti, kar sam hoče. Ljudstvo, kaj je treba na to odgovoriti? Saj je isto učila tako-zvana „moderna šola“, ustanovljena od Fran-ciska Ferrera! Ali bomo kaj takega tr-peli na Slovenskem? — Na tako pisavo je

stvarno odgovarjanje nemogoče. „Slo-venec“ naj priobči Ganglov re-ferat v celoti, potem bodo nje-govi bralci sami — sodili! Sicer pa bomo že sami preskrbeli, da se Ganglov referat razširi v tisoč in tisoč izvodih med slovenskim ljudstvom. Tako naj zve najširša javnost, kje je laž in kje resnica! — Vidi se pa, da je Gangl s svojim govorom milim kleri-kalcem zaprl sapo.

Vabilo k šolarski predstavi, katero prirede učenke IV. in učenci V. razreda ljudske šole v Ptujski okolici v proslavo 80letnice na-šega cesarja v nedeljo dne 28. avgusta 1910 v čitalnični dvorani v Ptuj. Spored: 1. Avstrija moja, pesem, dr. G. Ipavc. 2. Boštjan, goljufan, deklamacija, A. M. Slomšek. 3. Vse mine, pesem dr. G. Ipavc. 4. V pepelnici noči, dekla-macija, S. Gregorič. 5. Kmetijski stan, najlepši stan. Slika iz kmetijskega življenja ob času kon-čane žetve, s petjem in spremljevanjem glos-vira in gosli, priredil Fran Vabič, učitelj. — Nastopijo: mlad kmet, gospodinja, žanjice, mlatiči, mlinar, kovač, viničar, družina in star učitelj. 6. Bog živi našega cesarja! Slavnostna slika; učenci se klanjajo cesarju k 80letnici ter venčajo njegov oprsni kip pojoč cesarsko pesem. Začetek točno ob 4. uri pop. Čisti do-hodek je namenjen ubogim učencem okoliške šole. K obilnem obisku najvjudneje vabi šol-sko v d s t v o.

„Otrok“. Nasveti v dosego pametne domače vzgoje ob preprostih razmerah. Po nem-škem izvirniku priredil Magister*, 1910. Natisnil in založil A. Slatnar v Kamniku. Cena posameznemu iztis 20 vin. — To je naslov že naznanjeni 24 strani obširni brošurici. Ob-sega sledeče odstavke: Uvod. 1. p o g l a v j e. Telesna odgoja. 1.) Kaj naj storim, da moji otroci ostanejo zdravi in se telesno dobro raz-vijajo? 2. p o g l a v j e. Kako gojiti ljubezen? 2.) Kaj naj storim, da me bodo moji otroci spoštovali in ljubili? 3.) Kako izkazuje svojim otrokom ljubezen? 4.) Kaj naj storim, da se bodo moji otroci medsebojno ljubili ter živeli v miru in edinosti? 5.) Kako naj učim svoje otroke človekoljubja? 3. p o g l a v j e. Odgoja srca. 6.) Kaj pa je to — „srce“? 7.) Ali je srce pri vseh ljudeh enako? 8.) Kako naj vplivam na srce svojih otrok? 4. p o g l a v j e. Kako negovati različne kreposti? 9.) Kakšni naj bodo starši sami, če hočejo odgovoriti kre-postne otroke? 5. p o g l a v j e. Kako otroke odgajati, da bodo pobožni? 10.) Kaj naj rodi-telji storijo, da bodo njihovi otroci Boga ljubili in se ga bali? 11.) Na kaj morajo starši po-sebno paziti, da bodo njihovi otroci res verni in ne svetohlinski licemerji? Kakor se vidi, je to popolarno vzgojeslovje „in nuce“ za preproste ljudi. V knjižici je vsepolno pametne in ve-zani besedi, kar daje knjižici posebno veljavo. Želimo, da se drobna knjižica močno razširi med slovenski narod.

Čehovinova stoletnica. Dne 26. t. m. bo sto let, kar se je v Gor. Brancu na Goriškem rodil slavni slovenski junak Andrej Čehovin, ki se je v vojnah 1848. in 1849. leta povzpela po svoji izredni hrabrosti od vo-jaka prostaka do topničarskega stot-nika in barona. Tovariš Janko Leban je že sredi maja uradnim putem prosil na naučno ministrstvo za subvencijo, da bi izdal knjigo v tem obziru. Kakor čujemo, je dež. šol svet predlagal naučnemu ministrstvu, naj kupi 200 iztisov. Toda do danes ni še rešitve in ker pisatelj tudi založnika ne more dobiti, ta lepa namera najbrže splava po vodi. Habent sua fata libelli!

„Zlata knjiga“ slovenskih Orlov. Za Orle in vso krščansko mladino spisal Franc Terseglav. — To je naslov ravnokar izšle knjige, ki jo priporoča tudi prevzvišeni knezoškof v posebnem pismu. — Prebrali smo to knjigo in našli v njej veliko zlatih resnic in lepih naukov, kakršne je v s a k d o i z m e d n a s že d o s e d a j polagal v srce naši mladini. In brez dvoma zasije našemu narodu lepša bo-dočnost, ako bo naša mladina rasla in živela na podlagi takih naukov. — Kar je v knjigi lepega, so se naučili od nas. To nas veseli. — Novo je pa v tej knjigi, da stavi pisatelj duhovnike v isto vrsto z božjimi in cer-kvenimi zapovedmi. Nekaj današnje duhovščine se že itak kaj rado povzdiguje — nad angele in svetnike. S tem hočejo ljudstvo, kar se le da, sebi pokorno narediti. Toda oni so „mokri pod kožo“ kakor mi drugi ljudje, zato pa greše — in marsikaterikrat še veliko grše greše — kakor mi drugi ljudje. — Potem se pa izgo-varjajo: „Ne glej me, ampak poslušaj me!“ Mi pa pravimo, da mora učitelj, ki zapovedi uči in razlaga, tudi po njih ž i v e t i l — Ali se pa to pravi po krščanskih zapovedih živeti, ako prevzvišeni knezoškof ob novem letu p o h v a l i tistega „Slovenca“, ki vsak dan rodne brate o b r e k u j e, in ako kanonik cerkve sv. Nikolaja v Ljubljani, dr. Ig. Žitnik, s svojo poslansko imuniteto krije vse neštete „Domoljubove“ l u m p a r i j e? — „Po njih delih jih boste spoznali!“ — Dokler nam torej gospodje od prvega do zad-njega z d e j a n j i ne dokažejo svoje žive vere, tako dolgo bomo rekli, da imajo vse te lepe nauke samo — za figovo pero, s katerim kri-jejo svoja nečedna dejanja. Zato jim pa pri-poročamo, naj se sami najprej drže psalmista (118.): „Na Tvojo pravico bom mislil, nikoli ne bom pozabil Tvojih besedi.“ —

* Za ta psevdonim se je skril star sotrudnik našega lista. Opom. uredn.

O letošnji Zavezni skupščini so po-ročali skoro vsi napredni slovenski listi. Posebno lepo je pisal „Narodni Dnevnik“, tudi „Bdeči Prapor“ je objavil lepo pisano poročilo.

Listnica uredništva.

Iz Novega mesta smo prejeli zanimiv članek o tamošnjih šolskih razmerah. Članek objavimo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 921. Kranjsko. 202—1

Vsed naročila c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 2. avg. 1910 št. 5253 razpisuje c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani službo učiteljice na mestni nemški dekliški osemrazrednici za sedaj v provizornem svojstvu, toda s prejemki, ki gredo stalno nameščenemu učnemu osebju.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim služ-benim potom pri predstvedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati

do 5. septembra 1910.

Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 5. avgusta 1910.

Predsednik:

Iv. Hribar l. r.

St. 1563. 203—1

Na petrazredni ljudski šoli v Radovljici se bo stalno namestila služba nadučitelja z zakonitimi prejemki in prostim stanovanjem.

Redno opremljene prošnje naj se vložijo pred-pisanim potom pri podpisnem c. kr. okrajnemu šol-skemu svetu

do 10. septembra 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščen prosilec morajo z državno-zdravniškim iz-pričevalom dokazati, da so fizično popolnoma spo-sobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 3. avgusta 1910

St. 1563. 204—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Kranjski se razpi-suje novostemizirano učno mesto z zakonitimi pre-jemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim služ-benim potom semkaj vlagati

do 5. septembra 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščen prosilec morajo z državno-zdravniškim iz-pričevalom dokazati, da so fizično popolnoma spo-sobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 3. avgusta 1910.

Zagrebski
Franck kot lovniško znamenje
priporočamo najboljši pridatek za kavo!
kot priznava
21. avgust 1908, 14. 10. 1908

Varujte se ponaredb!

Slaba pijača
želodec mori, 52—32

FLORIAN

pa zdrave in bolne krepí.

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Svarilo pred ponaredbami.

Našim rodbinam
priporočamo 52—14

Kolinsko cikorijo